

2024–25. őszi félév

BTKD-FIL-FMK-4 – Kultúraelméletek – Kovács András Bálint, csütörtök 10.30–12.00, 251

BTKD-FIL-FMK-8 – Érvéstechnika: A kritikakutatás módszertanai – Kránicz Bence, csütörtök, 12.30–14.00, 251

BTKD-FIL-FMK-7 – Társadalom- és médiatörténet: Normatív médiaelméletek – Polyák Gábor, csütörtök, 14.30–16.00 251

BTKD-FIL-FMK-10 – Szabadon választható kurzus a többi filozófiai program köréből: Szociális (közösség) média – Polyák Gábor, online: okt. 11. 9:00-12:00; okt. 25. 9:00-12:00; nov. 8. 9:00-13:30

BTKD-FIL-FMK-4 – Kultúraelméletek – Kovács András Bálint, csütörtök 10.30–12.00, 251

A kurzus a kultúra fogalmának evolúciós, és pszichológiai megközelítésébe enged betekintést. Azokat az alapkérdéseket fogjuk körbejárni, amelyek azzal kapcsolatosak, hogy:

1. melyek a kulturális és a biológiai evolúció kapcsolódási pontjai, előbbi mennyiben folytatása az utóbbinak,
2. melyek azok a kognitív pszichológiai alapok, amelyek relevánsak a kultúra és a művészet magyarázatában,
3. melyek általában a természettudomány és a humán tudományok kapcsolódási pontjai.

Ezeket a kérdéseket belül vizsgáljuk az evolúció problémáját, azt velünk született vs. kulturális/tanult tulajdonságok és viselkedések problémáját, az emberi és állati tudat különbségeinek kérdéseit, a tudat, az én és az akarat kérdéseit, a természettudományos módszerek alkalmazhatóságának kérdéseit a humán tudományokban.

A kurzus, bár vélhetően sok új ismeretet nyújt, elsősorban interakcióra épül, kiemelten elvárt a résztvevőktől az aktív órai szereplés, melyhez a kötelező olvasmányok adnak támpontokat.

A kötelező olvasmányok listája és az olvasmányok legnagyobb része a Canvasban lesz elérhető. Ezek túlnyomó része angolul van. A következő művek az ismeretek fő forrásai, ezek teljes ismerete ajánlott:

Michael Tomasello: *The Cultural Origins of Human Cognition*. Harvard University Press, 2001.

Robert Boyd and Peter J. Richerson: *Culture and the Evolutionary Process*. Chicago University Press, 1988

Dan Sperber: *Explaining Culture. A Naturalistic Approach*. Blackwell publishing, 1996

Antonio Damasio: *Descartes's Error. Emotion, Reason and the Human Brain*. Penguin, 1994

Brian Boyd: *On the Origin of Stories: Evolution, Cognition and Fiction*. The Belknap Press of Harvard University Press, 2009.

Michael Gazzaniga: *Who's In Charge? Free Will and the Science of the Brain*. Ecco, 2011.

Jean-Pierre Changeux – Paul Ricœur: *A természet és a szabályok*. Osiris, 2001.

Az óra jelenléti, és három hiányzás megengedett.

BTKD-FIL-FMK-8 – Érvéstechnika: A kritikakutatás módszertanai – Kránicz Bence, csütörtök, 12.30–14.00 251

A kurzus az irodalomtörténeti kutatásokban megszokott, de a filmtudomány eszköztárában is egyre gyakrabban alkalmazott kritikakutatás módszertani megalapozására vállalkozik. Célja, hogy a doktori hallgatók a saját témájukkal kapcsolatban olyan releváns kritikai diskurzusokat azonosítsanak, amelyek elemzésével saját témájuk kontextusának mélyebb megértéséhez kerülhetnek közelebb. A féléves munka ennek megfelelően két részből áll. A félév első felében a 20. század első felének magyar filmkritikai párbeszédeit esettanulmányokként használva a kritikakutatás lehetséges formáit, közelítési módjait tekintjük át. A félév második felében hétről hétre a hallgatók saját témáihoz kapcsolódó kritikai szövegeket olvasunk. A kurzus elvégzésének feltétele, hogy minden hallgató elkészítsen egy kritikaelemzéssel foglalkozó tanulmányt a saját témájára vonatkozóan, amely ideális esetben a készülő PhD-dolgozat részleteként, fejezeteként is hasznosítható lesz.

Irányadó szakirodalom:

- Adorno, Theodor W.: Szociológia és empirikus kutatás. In: *Tény, érték, ideológia. A pozitívizmus-vita a nyugatnémet szociológiában*. Vál., szerk.: Papp Zsolt. Ford. Gelléri András. Budapest: Gondolat, 1976. 254–278. o.
- Carroll, Noël: *On Criticism*. New York – London: Routledge, 2008.
- Clayton, Alex – Andrew Klevan (szerk.): *The Language and Style of Film Criticism*. London – New York: Routledge, 2011.
- Danto, Arthur C.: The Fly in the Fly Bottle: The Evaluation and Critical Judgment of Works of Art. In uő: *Unnatural Wonders: Essays from the Gap between Art and Life*. New York: Farrar, Straus, Giroux, 2005. 355–368. o.
- Dávidházi Péter: A kritika vizsgálatának módszertani dilemmája. *Korunk*, 1992./8. sz. 70–75. o.
- Frey, Mattias: *The Permanent Crisis of Film Criticism*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2015.
- Frye, Northrop: *A kritika anatómiája*. Ford. Szili József. Budapest: Helikon, 1998.
- Habermas, Jürgen: *A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása*. Ford. Endreffy Zoltán – Glavina Zsuzsa. Budapest: Századvég – Gondolat, 1993.
- Kracauer, Siegfried: The Task of the Film Critic (1932). Ford. Don Reneau. In: Kaes, Anton et al. (szerk.): *The Weimar Republic Sourcebook*. Berkeley – Los Angeles – London: University of California Press, 1994. 634–635. o.
- Krippendorf, Klaus: *A tartalomelemzés módszertanának alapjai*. Ford. Kállai Tibor. Budapest: Balassi, 1995.
- Maltby, Richard et al.: Digital Methods in New Cinema History. In: Paul Longley Arthur – Katherine Bode (szerk.): *Advancing Digital Humanities. Research, Methods, Theory*. Houndsmills – New York: Palgrave Macmillan, 2014. 95–112. o.
- Martin, Wallace: Criticism and the academy. In: Litz, A. Walton et al. (szerk.): *The Cambridge History of Literary Criticism, Volume 7. Modernism and the New Criticism*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. 269–321. o.
- Moretti, Franco: Planet Hollywood. In uő: *Distant Reading*. London – New York: Verso, 2013. 91–105. o.
- Nemeskürty István: *A mozgóképtől a filmművészetig*. Budapest: Magvető, 1961.
- Papp Zsolt: Mire jó a szociológia, avagy az önmagával szembesített tudomány mítoszrombolása a nyugatnémet „pozitívizmus-vitában”. In: *Tény, érték, ideológia. A pozitívizmus-vita a nyugatnémet szociológiában*. Vál., szerk.: Papp Zsolt. Ford. Gelléri András. Budapest: Gondolat, 1976. 7–39. o.
- Radnóti Sándor: *A piknik*. Budapest: Magvető, 2000.

BTKD-FIL-FMK-7 – Társadalom- és médiatörténet: Normatív médiaelméletek – Polyák Gábor, csütörtök, 14.30–16.00 251

A kurzus célja, hogy a hallgatók megismerjék a médiával kapcsolatos normatív gondolkodás kereteit, és képesek legyenek a médiát érintő szakpolitikai folyamatok értékelésére. A kurzus olyan fogalmak köré épül, mint a nyilvánosság, az újságírói szakma, a médiarendszer, médiapolitika, médiaszabadság, médiahasználat. A média normatív elmélete a média teljesítményét minden esetben a demokrácia szempontjából értékeli, a médiától a demokratikus nyilvánosság és a demokratikus döntéshozatal előmozdítását várja. A társadalmi és a technológiai környezet folyamatos változása a demokratikus nyilvánosság kereteinek újragondolását teszi szükségessé.

Szakirodalom:

Timothy Garton Ash: Szólásszabadság. A globálisan összekapcsolt világ tíz alapelve, Európa Kiadó, 2022

Clifford G. Christians, Theodore L. Glasser, Denis McQuail, Kaarle Nordenstreng, Robert A. White: A média normatív elméletei. Újságírás a demokratikus társadalmakban, Wolters Kluwer, 2021

Császi Lajos: A média tabloidizációja és a nyilvánosság átalakulása. A Clint on-Flowers-botrány tanulságai, Politikatudományi Szemle 2003/2. 157-172.

Carrie Figdor: Trust Me: News, Credibility Deficits, and Balance, in Media Ethics, Free Speech, and the Requirements of Democracy, Routledge, 2019

Denis McQuail: A tömegkommunikáció elmélete, Wolters Kluwer, 2015

Nagy Krisztina: Műveltség - Média - Szabályozás, Gondolat, 2018

Frank Pasquale: The Black Box Society. The Secret Algorithms That Control Money and Information, Harvard University Press, 2016

Polyák Gábor: Médiaszabályozás, médiapolitika, Gondolat, 2015

Nancy E. Snow: Democratic Truth-Seeking, Tribal Epistemologies, and Trust, in: Virtues, Democracy, and Online Media Ethical and Epistemic Issues, Routledge, 2021

Washing Karen Yeung, Andrew Howes, and Ganna Pogrebna: AI Governance by Human Rights-Centered Design, Deliberation, and Oversight: An End to Ethics, in: The Oxford Handbook of ETHICS OF AI

Zódi Zsolt: Platformjog. Elméletek és hatályos szabályok, Ludovika Kiadó, 2023

BTKD-FIL-FMK-10 – Szabadon választható kurzus a többi filozófiai program köréből: Szociális (közösség) média – Polyák Gábor, online: okt. 11. 9:00-12:00; okt. 25. 9:00-12:00; nov. 8. 9:00-13:30

A szociális (közösségi) média olyan sajátos laboratórium, amely láthatóvá és elemezhetővé tesz korábban kevésbé látható társadalmi jelenségeket. A kurzus a közösségi média alapvető működési módját, a közösségi médiához köthető jellegzetes társadalmi problémákat, az ezeket orvosló vagy erősítő hatalmi beavatkozásokat vizsgálja.

Tematika:

1. Média és közösség: van-e olyan média, ami nem közösségi?
2. A közösségi média története
3. Algoritmusok és az emberi kiszámíthatóság
4. Megfigyelés és magánszféra
5. Hatalmi játszmák: ki legyen a legfőbb cenzor?
6. Kommentelők és moderátorok

Szakirodalom:

Fry, Hannah: Emberek és gépek, HVG, 2021.

McNamee, Roger: Zuckolva - Út a facebook katasztrófa felé, Maxim Könyvkiadó, 2019.

Vespignani, Alessandro: A jóslás algoritmusai - Hogyan befolyásolható a jövő a tudomány segítségével, Libri, 2020.

Zuboff, Shoshana: The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power, PublicAffairs, 2019.

Filmek:

Black Mirror S03E01 – Nosedive (Joe Wright, 2016)

FOMO – Megosztod, és uralkodsz (Hartung Attila, 2019)

Social Network – A közösségi háló (David Fincher, 2010)

The Cleaners (Hans Block, 2018)

The Great Hack (Karim Amer, Jehane Noujaim, 2019)

The Hater (Jan Komasa, 2020)

The Social Dilemma (Jeff Orlowski, 2021)